

Drs. J. de Koning

Korte tenen en een lange adem

**Rede van minister van Ontwikkelingssamenwerking
opheffing AR-partijraad 27 september 1980.**

drs. J. de Koning

Bij het afscheid van de ARP past het om in dankbaarheid achterom te kijken naar meer dan 100 jaar dienstbaarheid aan de Nederlandse politiek, maar het is even hard nodig om vooruit te kijken: Wat kan het CDA betekenen voor de Nederlandse politiek – en vooral – wat kan het betekenen voor het uitdragen van Christen-Democratische idealen in de Wereld. Daarover met name wil ik het in dit slotwoord met u hebben.

Over 14 dagen hebben wij – naar ik verwacht – één Christen-Democratische partij. Nog voordien zal de Chr. Dem. fractie in de Tweede Kamer een oordeel geven over de plannen voor regeringsbeleid in 1981 in het licht van een politiek voor de 80er jaren.

Wat verwachten wij van die partij en van die fractie?

Wij laten een partij los – en wij hebben al eerder een fractie losgelaten – die meer dan een eeuw onze meninggen heeft gevormd en heeft uitgedragen over en in de Nederlandse politiek.

Waardering

Ik sluit me aan bij alle woorden van waardering en dankbaarheid die daarover bij het eeuwfeest van de partij en vandaag zijn gesproken. Tegelijkertijd constateer ik dat de ARP in zijn 100-jarig bestaan wel erg een produkt ván en vóór de Nederlandse politiek is geweest en gebleven. Natuurlijk waren onze beginselen een „Woord voor de Wereld”. Zeker hebben onze politieke leiders een levendige belangstelling getoond voor ontwikkelingen in het buitenland:

Groen van Prinsterer baseerde zijn Anti-revolutionair denken op zijn analyse van de geestelijke en politieke ontwikkelingen in het Europa van de vorige eeuw.

Abraham Kuiper schreef talloze driestannen in de Standaard over de politieke verhoudingen tussen de West-Europese Staten, vooral vóór en tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Colijn was een uitgesproken Volkenbondsmansman en kenner van internationale verhoudingen, al heeft hij dat nauwelijks kunnen vertalen in de Nederlandse-economische politiek van de crisisjaren.

Bruins Slot schreef in „Bezinning en Uitzicht” een principiële fundering voor een op Europa en op de Wereld gerichte Christelijke politiek, in een tijd waarin „God, Nederland en Oranje” een ook geografisch gesloten begrip was.

Berghuis tenslotte was een praktizerend Europeaan, die in de Raad van Europa zijn vrienden in de Europese Christen Democratie ontdekte.

Vaderlandse politiek

Kan men zeggen dat deze internationale oriëntatie van een groot aantal van onze politieke leiders – ik heb Jan Schouten overgeslagen, zonder hem daarom overigens minder te waarderen – nu ook is doorgedrongen in brede lagen van de partij?

Ik geloof het niet. In de 7 jaren dat ik lid ben geweest van het Europees Parlement heb ik precies éénmaal een hele avond voor een kiesvereniging over Europese politiek mogen spreken; de K.V. Vlaardingen kan hierover niet genoeg geprezen worden. In alle honderden andere spreekbeurten was 5 à 10 minuten Europa goed en wel, maar verder diende de Vaderlandse politiek toch wel centraal te staan. Ik hoop dat het mijn latere, direct gekozen, collega's beter zal gaan, doch zeker daarvan ben ik allerminst.

Het constateren van een beperkte belangstelling binnen de ARP voor inter-

nationaal beleid, en zeker voor de eigen rol daarin, betekent overigens niet zonder meer een verwijt. Van een partij van „kleine luyden” kon men nauwelijks verwachten dat men ver buiten het eigen erf zou kijken en het was al dapper van Groen van Prinsterer, Kuyper en Colijn, dat zij desondanks schreven over buitenlandse politiek, zij het veelal ter adstructie van de eigen antirevolutionaire inzichten.

Na de oorlog domineerde de Indië-kwestie. Voor vrijwel alle Nederlandse partijen, maar zeker voor de ARP geldt dat zij misleid werden door de vanzelfsprekende projectie van het landsverraderlijk Mussert-Hitler schema op de Soekarno-Japan relatie. Het heeft ons jaren gekost om er achter te komen dat dat schema niet klopte en het heeft Bruins Slot, die daar als eerste politiek verantwoordelijke achterkwam, toen de kop gekost; achteraf – maar dat is makkelijk praten – ten onrechte!

Oost-West schema

Nederland heeft zich in de na-oorlogse jaren gemakkelijk gevoegd in het Oost-West schema. Ons land was en is ervan overtuigd dat alleen in NAVO-verband de verdediging en de veiligheid van Nederland is gegarandeerd.

Toch bekruipt ons gaandeweg enige aarzeling:

- is dit niveau van bewapening nog functioneel? Dient het het doel van de „vredesgarantie door afschrikking”, of is het het begin van wederzijdse supplematie-verlangens die onontkoombaar leiden tot het einde.
- of wordt het tijd om desnoods eenzijdige stappen te ondernemen ondanks het risico dat die door de tegenpartij kunnen worden uitgelegd als tekenen van machteloosheid en hulpeloosheid?

Karakter

Voor dit levensgrote dilemma zullen wij – ook in het CDA – in de komende jaren telkens weer komen te staan. Velen onder ons hebben al definitief positie gekozen in dit dilemma, vaak op zeer principiële gronden. Veel ruimte voor gesprek tussen aanhangers van beide standpunten lijkt er – ook in onze kringen – niet meer te zijn.

Het CDA zal zijn karakter als christelijke partij moeten bewijzen door die ruimte wél te scheppen en het gesprek nooit te laten verstarren onder dreiging van een uit elkaar gaan. Het CDA zal zijn karakter als christelijke politieke partij ook moeten bewijzen door het gesprek niet alleen maar principeel én emotioneel te voeren, maar ook principeel én rationeel. Te gemakkelijk verwarren wij onder ons soms principes met emoties en andersom. Te gemakkelijk denken wij ook dat het belangrijkste is wat er in Nederland gebeurt. „Te beginnen in Nederland” heeft echter alleen zin als redelijkerwijs kan worden aangenomen dat er elders ook wat op volgt dat tot het beoogde doel leidt. Zo niet, dan moet men elders beginnen.

Noord-Zuid

Ook het tweede levensgrote vraagstuk in deze wereld – de Noord-Zuid verhouding – vraagt om een principiële benadering en een zakelijke analyse van problemen en hun oplossingen.

Het is principieel onaanvaardbaar dat naast onze welvarende samenleving 800 miljoen mensen leven in bittere armoede, op de grens van leven en dood. 800 miljoen mensen die leven op of onder de minimumlijn van $\pm f 125,-$ per hoofd per jaar. (Om de gedachten te bepalen: onze welvaart bedraagt $f 12000,-$ per hoofd per jaar!) Maar tegelijkertijd met het vaststellen van de onaanvaardbaarheid van zulke schrijnende verschillen en van zo massale armoede, moeten we erkennen dat het buitengewoon moeilijk is om oplossingen te vinden.

De armen in deze wereld zijn maar al te vaak gevangen in de vicieuze cirkel van de armoede. Zij zijn straatarm, dus zijn ze slecht gevoed, slecht behuist, ongezond en ongeletterd; dus zijn ze niet in staat een beter inkomen te verwerven en blijven ze straatarm.

Het blijkt uiterst moeilijk mensen binnen die vicieuze cirkel te bereiken, laat staan die te doorbreken. Gevoelens van solidariteit om te zetten in effectieve hulp is een opgave die we nog geenszins beheersen.

Vraag en aanbod

Overigens zijn we er niet met het helpen van arme mensen. De kern van de onrechtvaardige Noord-Zuid Verhouding ligt dieper en is daardoor moeilijk te bereiken en te veranderen.

De kern ligt in de structuren van een wereld-economie die in overwegende mate bepaald wordt door de wetten van vraag en aanbod.

Wie niets heeft aan te bieden of wie iets aanbiedt waar weinig vraag naar is krijgt niets of weinig; wie veel en kostbare zaken heeft aan te bieden wordt rijk. Nu heb ik op zichzelf niets tegen de wetten van vraag en aanbod, maar ik constateer dat zij tot onaanvaardbare uitkomsten leiden; tot armoede en honger voor honderden miljoenen mensen in arme landen tegenover welvaart en soms verspilling in de rijke landen.

„Architectonische kritiek”

Abraham Kuyper riep in de vorige eeuw op tot „architectonische kritiek” op het gebouw van de toenmalige Nederlandse maatschappij. Er is vandaag evenzo veel reden zo niet meer, tot architectonische kritiek op het gebouw van de wereldsamenleving.

Nu zal ik vandaag niet een totaal andere structuur van de wereldeconomie bedenken, en wat er al bedacht kan worden, maakt geen enkele kans aanvaard te worden.

Wat we wél kunnen en moeten doen is correcties aanbrengen op de bestaande structuren om zodoende tot lotsverbetering te komen. Ook in onze eigen samenleving zijn we langs de weg van geleidelijke, maar ingrijpende correcties

gekomen van de sociale ellende van de vorige eeuw tot de welzijnsmaatschappij van nu. We hebben ons – evenals de andere ontwikkelde landen – in dat proces wel strikt beperkt tot eigen land. De Nederlandse verzorgingsstaat houdt op bij Nieuwe Schans en Valkenburg.

Binnen eigen land herverdelen wij van iedere gulden \pm 60 ct. via belastingen, sociale premies en uitkeringen e.d. Die 60 ct worden overgedragen van rijke mensen naar arme mensen, van economisch sterken naar economisch zwakken.

Vrijwel niets van deze financiële solidariteit vinden we terug in de verhouding tussen rijke en arme landen. Tussen hen worden de overdrachtsuitgaven vrijwel gevormd door de hulp en die bedraagt niet 60 ct. per gulden, maar 0,3 ct.!

Internationale rechtsorde

Wat in de komende jaren moet gebeuren is het aanbrengen van een groot aantal correcties op de werking van de wereldeconomie ten gunste van ontwikkelingslanden. Niet in de vrijblijvende vorm van liefdadigheid, die dan ook nog tekortschieten, zoals dat bij de internationale ontwikkelingshulp nog steeds het geval is. Niet beperkt tot de hulp alleen, maar ook betrekking hebbend op alle economische en politieke relaties tussen rijke en arme landen, die zich daarvoor lenen.

Het onrecht in de huidige Noord-Zuid verhouding kan alleen bestreden worden door het tot stand brengen van een internationale **rechtsorde**, waar een nieuwe economische orde deel van uitmaakt.

Dat vereist een lange en harde strijd tégen nationaal eigenbelang en hebzucht en vóór het internationaal mobiliseren van de politieke wil om als landen ten opzichte van elkaar verstrekkende rechten en verplichtingen te aanvaarden. Ik maak me geen illusies over de hardheid van de weerstand die wij daarbij zullen ondervinden.

Maar het is de moeite waard om die strijd aan te gaan en vol te houden, want het is de enige weg om de wet van het jungle, die nog veelal de internationale verhoudingen beheerst, om te zetten in een rechtsorde voor een menswaardige wereld.

Ik heb, heel in het kort, twee enorme vraagstukken genoemd waar christelijke politiek met een mondiale reikwijdte dringend de aandacht op moet richten, meer zelfs en indringender dan op onze nationale problemen, die daarbij a.h.w. in het niet verdwijnen. De rij van internationale vraagstukken kan helaas nog ruimschoots worden aangevuld: Zuid-Afrika, het Midden-Oosten, Latijns-Amerika, enz. Ik laat het bij deze twee. Het is meer dan voldoende om duidelijk te maken waar onze taak ligt en hoe groot die is.

Wereldpolitiek

Een enkele opmerking tot besluit:

– Als wij die taak aanpakken dan zal dat moeten in het kader van de daarvoor geëigende politieke instituten en organisaties. De bewapening kan niet mede door onze inzet teruggedrongen worden buiten de V.N. en de NAVO om.

In de oplossing van het ontwikkelingsvraagstuk spelen de V.N. en de E.E.G. een essentiële rol.

Hetzelfde geldt voor de internationale partij-politieke organisaties. Wij kunnen geen wereldpolitiek bedrijven zonder ons daartoe internationaal te organiseren. De eerste aanzet is de in de E.V.P. en de Wereldunie van Christen-Democraten. Aan versterking van beide organisaties zal overigens nog veel moeten gebeuren.

Bij deze opsomming doemen meteen al een aantal schrikreacties op – met name in onze kring – en openen zich even zovele vluchtwegen! De V.N. is een praatclub waar we bovendien regelmatig overstemd worden. De NAVO is onvoldoende een vredesinstrument, waar de Amerikanen het voor het zeggen hebben. De E.E.G. is een rijkelui's club, waar eigenbelang voorrang heeft. In de E.V.P. zit je naast Strausz en de Wereldunie is nog bonter.

Het heeft geen zin al die argumenten te weerleggen, zodat al mogelijk zou zijn. Ik herhaal slechts: wereldpolitiek kan niet alleen vanuit de ARP gemaakt worden, evenmin als vanuit het CDA, al is dat een verbetering; wereldpolitiek kan niet alleen vanuit Nederland gemaakt worden. Wij zullen ons daartoe moeten begeven in internationale gezelschappen waar we niet alleen gelijkgezinden aantreffen. Dat vraagt tolerantie, overtuigingskracht en volharding. Geen slechte eigenschappen van Christen-politici!

Een dominee zei het nog korter: Christen-politici herken je aan hun korte tenen en hun lange adem. Laten we hopen dat het waar is!

Zonder dat blijft ons handelen futiel en onze beginselen onwaardig.

De weg naar het CDA is ook in dit opzicht voor ons ARP-ers een goede leerschool geweest.

Dank

Voorzitter, mij is gevraagd u en uw bestuur te danken voor de leiding die u in de afgelopen jaren aan de ARP hebt gegeven. Het zijn vaak moeilijke jaren geweest, vol met organisatorische problemen; ook met veel moeilijke politieke problemen. U bent er goeddeels in geslaagd de partij bijeen te houden, al hebben er juist de laatste tijd een aantal onzer ons verlaten of gezegd de gang naar het CDA niet te willen meemaken.

Dat spijt ons allen, die die gang wel maken, meer dan ik kan zeggen. We verliezen daarmee niet in de eerste plaats kwantiteit, maar kwaliteit. We verliezen goede vrienden die we bij het aanvatten van de taak die voor ons ligt eigenlijk niet kunnen missen.

Voorzitter, ik dank in u al uw voorgangers en alle bestuursleden van deze en vorige generaties.

De ARP heeft een rijke geschiedenis, maar haar bestuurders hebben het daarin nooit gemakkelijk gehad.

Wij sluiten die periode af, in de wetenschap dat wij voortgaan onder Gods leiding, met ons medenemend de blijvende opdracht van Christelijke politiek: bezig te zijn aan de hervorming van deze wereld naar het model van haar Schepper.